

УПУТСТВО

О ОЦЕЊИВАЊУ УЧЕНИКА УСМЕРЕНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

На, основу члана 121. став 5. Закона о усмереном образовању и васпитању (“Службени гласник СР Србије., број 14/86) Просветни савет СР Србије, доноси упутство о оцењивању ученика.

1. Овим упутством ближе се утврђују начин и поступак оцењивања ученика у остваривању образовно-васпитних циљева и задатака у учењу, владању и професионалном оспособљавању у усмереном образовању.

2. Начин и поступак оцењивања ученика и полазника треба да обезбеде:

- да се системом и методама објективног и свестраног утврђивања уложеног труда, оценом постигнућа у савладавању програмских задатака и проценом развоја радно-моралних карактеристика и професионалне оспособљености, ученици подстичу на што потпуније остваривање програмских задатака у свим подручјима и областима образовно-васпитног рада, стално мотивишу на самосталан рад и максимално ангажују у образовно-васпитном процесу развоју личних могућности и способности;

- да се правовременим уочавањем и откривањем узрока застоја, пропуста, тешкоћа и неуспеха у раду ученика предузимају одговарајуће педагошке и друге мере у циљу отклањања препрека у постизању бољих резултата и бржег развоја ученика;

- да се праћењем и оцењивањем рада и успеха и подстицањем развоја ученика обезбеди сталан извор обавештености:

- ученика - о раду и успеху који је постигао, о оценама које су резултат рада и залагања, и о могућностима и правцу свога развоја у оквиру усмереног образовања;

- родитељима ученика - о степену залагања, квалитету рада и правцу развоја њихове деце;

- да се оцењивањем код ученика подстичу и други мотиви (радозналост, такмичарски дух, самопотврђивање личних вредности, стваралаштво, креативност, оспособљавање за самообразовање итд.).

3. Оцена је основни показатељ успеха који ученик добија у току и на крају школске године за рад и постигнуте резултате у усвајању програма образовно-васпитног рада и за сваку поједину област из програма образовно-васпитног рада.

Оцена треба да буде:

- тачна: она треба да покаже степен у коме је ученик остварио постављене задатке и усвојио обавезни програм сваке поједине области и свих области заједно;
- објективна: она је исказ само показаних постигнућа ученика;
- поуздана: она треба да буде таква да се за исти степен усвојености програма и овладавања вештинама и умењима у поновљеном испитивању добије иста оцена (под условом да поновљено испитивање врши и други испитивач и да то чини другим инструментима и методама).

4. У усмереном образовању оцењују се: знања која ученик стиче у процесу остваривања програма; постигнут степен стицања вештина и умења; усвојени ставови, понашање и поступање учениково у раду и професионална оспособљеност за обављање послова и радних задатака у изабраном занимању.

Оцењивање знања, вештина и умења подразумева две основне компоненте: обим (квантитет) и ниво (квалитет).

Оцењивањем обима знања утврђује се количина чињеница, закона и садржаја које је ученик савладао у процесу учења у односу на укупну количину програмских садржаја пређвиђеног програмом образовно-васпитног рада за одговарајућу област (предмет).

Оцењивањем квалитета знања утврђује се степен усвојености програмских садржаја, овладаност знањима, умењима и вештинама, оспособљеност за обављање послова и радних задатака у изабраним занимањима, развијеност психомоторних навика неопходних у руковању средствима рада и вештинама у руковању средствима рада.

Елементи који чине квалитет знања, вештина и умења диференцирају се у четири нивоа:

- први ниво је препознавање и репродукција наученог (чињеница, појмова, закона, теорија, правила и дефиниција) у наставним подручјима научно-теоријског карактера која чине ученичка знања, а у области умења и вештина, у оквиру професионалне оспособљености за обављање послова у изабраном занимању, овај ниво чини познавање послова и задатака, овладаност операцијама и средствима рада којим се обезбеђује минимални резултат у раду уз сигурност за личну заштиту на раду, заштиту других радника и обезбеђење средстава рада;

- други ниво представља разумевање наученог у предметима научно-теоријског карактера, што подразумева препознавање и репродукцију наученог и схватање чињеница и појмова у склопу веће целине; издвајање битног од небитног, објашњавање дефиниција, закона и правила, повезивање чињеница, логично и самостално излагање програмских садржаја, у оквиру професионалне оспособљености за обављање послова у изабраном занимању; други ниво умења и вештина подразумева познавање послова и задатака,

сигурну овладаност операцијама, добро познавање средстава рада, умешност у примени теоријског начела заштите на раду и обезбеђење средстава рада;

- трећи ниво у оквиру научно-теоријских предмета захтева: критички однос према наученом, што подразумева, поред разумевања наученог, и способност за критичку анализу чињеница и спретност у развијању и доказивању хипотеза; затим способност да ученик упоређује, анализира и процењује вредност различитих теорија и да стечено знање примењује при учењу новог градива, као и практично решавање проблема из свакодневног живота; у професионалној оспособљености: висок степен оспособљености повезивања теоријских знања са операцијама и радним задацима у пословима изабраног занимања, сигурну овладаност у руковању средствима рада, рационалност и економичност у утрошку времена и радног материјала, и висок степен естетског изгледа практичних радова ;

- четврти ниво претпоставља да ученик у оквиру научно-теоријских предмета има стваралачки однос према наученом и способност ученика да стваралачки и самостално реорганизује градиво које је усвојено; да стваралачки и самостално проналази примере, чињенице, појаве и законе о којима је учио и да их стваралачки примењује; у оквиру професионалне оспособљености: сигурност у самосталност у повезивању теоријских знања са операцијама и радним задацима у пословима изабраног занимања; сигурност у руковању средствима рада; одлично познавање средстава рада; рационалност примењених метода, техника и поступака у раду, економичност у коришћењу радног времена; економичност у трошењу материјала за рад и високом степену естетског изгледа практичних радова.

5. Оцењивање умења и вештина, сем професионалне оспособљености и умења у ужем смислу, подразумева још и следеће: у предметима у којима су обавезне лабораторијске вежбе оспособљеност ученика да примењује степена теоријска знања, да се служи и рукује апаратима, да изводи опите и огледе, да се служи картама, шемама, графиконима; да се служи одговарајућим средствима и знацима информисања.

6. Ставови ученика оцењују се посредно и на основу његовог знања, тумачења ођређених појава, понашања и поступања у одређеним конкретним условима.

7. Критериј уми за оцене су:

- оцену одличан (5) може да добије ученик који:

- је овладао знањима, умењима и вештинама на нивоу стваралачког односа према наученом;
- уме да примењује стечена знања, умења и вештине у највишем степену;
- испољава ставове сагласне са општим друштвеним вредностима и научним сазнањима;
- показује самосталност у раду и уме да се служи одговарајућом литературом у циљу самообразовања;

- је овладао у највишем степену психомоторним навикама, вештинама и умењима у извршавању послова и извођењу операција у изабраном занимању у области практичне наставе и професионалне праксе;
 - је у највишем степену овладао руковањем средствима рада у изабраном занимању;
 - примењује рационалне и економичне методе рада;
 - у раду показује највиши степен опште и естетске културе рада и културе усменог и писаног изражавања ;
- оцену врло добар (4) може добити ученик који:
- је овладао знањима, умењима и вештинама на нивоу критичког односа према наученом;
 - уме да примењује стечена знања и вештине;
 - испољава ставове сагласне са општим друштвеним вредностима и научним сазнањима;
 - уме да се служи одговарајућом литературом у циљу самообразовања;
 - је овладао у високом степену психомоторним навикама, умењима и вештинама у извршавању послова и извођењу операција у изабраном занимању у области практичне наставе и професионалне праксе;
 - спретно рукује средствима рада у изабраном занимању;
 - примењује рационално и економично методе рада;
 - у раду показује висок ниво опште и естетске културе рада и културе усменог и писаног изражавања;
- оцену добар (3) може добити ученик који:
- је овладао знањима на нивоу разумевања;
 - стечена знања, умења и вештине уме да примењује у једноставнијим условима и околностима на пословима изабраног занимања;
 - уме да решава једноставније практичне вежбе и задатке ;
 - је овладао руковањем средствима рада и радним операцијама у степену који омогућује благовремено извршавање послова и задатака без опасности за личну безбедност и безбедност средстава рада;
- оцену довољан (2) добија ученик који:
- је овладао знањима на нивоу препознавања и репродукције;
 - је стекао психомоторне навике, вештине, умења неопходна за безбедно извршавање послова и задатака у изабраном занимању;
 - уме самостално да рукује средствима рада без опасности за личну безбедност и безбедност средстава рада;
- оцену недовољан (1) добија ученик који није овладао основним захтевима програма и подручја рада.

8. Поступци који се специфично примењују у појединим областима образовно-васпитног рада су:

- усмено проверавање (редовно - текуће, у току свакодневног рађа, на сваком часу и другом облику рада, комплексно, после одређених дидактичко-логичних целина, извршених вежбања, обављених активности, периодично, тромесечно, полугодишње, годишње и слично);
- писмено проверавање (школски, домаћи писмени задаци и радови ученика и испитне провере писаним облицима);
- проверавање и утврђивање резултата рада путем конкретних задатака, тестова знања и сл.
- практична примена стечених знања (лабораторијско и друга практична вежбања, решавања задатака и проблема у стварним животним и радним ситуацијама, у производњи и другом друштвено-корисном раду);
- израда предмета и обављање послова и радних задатака из програма практичне наставе и професионалне праксе зависно од карактера струке, односно изабраног занимања за које се ученик спрема;
- посматрање начина рада, понашања, извршавања постављених задатака, успостављања међуљудских односа у школи и у средини где се обавља практична настава и професионална пракса.

Планом праћења и оцењивања рада, успеха и развоја ученика, наставник утврђује поступке, облике и методе које ће користити, њихово узајамно комбиновање, као и календар њиховог коришћења у одређеним временским периодима.

9. Оцењивање ученика је јавно.

У случају да ученик није постигао задовољавајући успех, наставник је дужан да укаже како на недостатке у знању, умењима и вештинама тако и на начин који ће ученика довести до позитивних резултата у раду.

10. Редовно оцењивање ученика врши наставник. Закључну оцену утврђује одељењско веће на предлог предметног наставника и заједнице ученика одељења.

11. Општи успех ученика утврђује се сагласно чл. 124. Закон о усмереном образовању и васпитању на крају полугодишта и на крају школске године.

12. Оцењивање знања, вештина и умења на поправном испиту обавља се у свему у складу са овим упутством.

13. Предметни наставник дужан је на почетку школске године да, сагласно природи предмета који предаје, утврди са ученицима критеријуме, методе и облике (инструмент оцењивања држећи се начела и одредаба овог упутства.

14. Ово упутство ступа на снагу осмог дана по објављивању у "Службеном гласнику СР Србије".